

MİLLİ MÜCADELE'DE KEÇİBORLU

Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ

Giriş: Türkler'in Anadolu'ya gelişiyle birlikte yerleşim yeri durumuna gelen Keçiborlu¹ 1460'ta Hamideli sanoğının Gönen kazasına bağlı bir nahiye merkezi idi. Köylerde oturan halkın birkısmı 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sırasında, Tuna boylarından gelen göçmenlerdir². Şemseddin Sami'nin verdiği bilgiye göre, 1890 sonlarında nahiye merkezinin nüfusu 2150 olup, köylerle birlikte toplam nüfus 6000 idi³. Cumhuriyet dönemi ile birlikte sancak teşkilâtlarının il ve sancaklara bağlı nahiye ve kaza merkezlerinin ilçe olmasıyla Keçiborlu Isparta iline bağlı bir ilçe oldu. İlçe merkezi Isparta'ya 42 km. uzaklıktadır. 8 mahallesi ve 15 köyü vardır. 1965 sayımına göre, Keçiborlu'nun genel nüfusu 17663 idi⁴. 1980 genel nüfus sayımında ise bu rakam 21522'ye ulaşmıştır⁵.

Keçiborlu, gelişmesini kükürt yataklarına borçludur. Türkiye'nin en zengin kükürt ocakları Keçiborlu'dadır. Kükürt burada 1894'lerde bulunmuştu. Bu ocaklar, I. Dünya Savaşında Türk ordusunun ihtiyacı için çalıştırılmıştı. İstiklâl Savaşından sonra ise İtalyan-Fransız ortaklığı tarafından işletildi. Ocaklara 1935'te Sümerbank-İş Bankası ortaklığı sahip oldu. Halen Etibank tarafından işletilen bu tesislerde yılda 25.000 ton kükürt ve 195000 ton kükürt cürufu elde edilmektedir. Bunun yanısıra Keçiborlu'da tarım ve hayvancılık da

1 "Keçiborlu" adının Oğuz Türkleri'nden geldiği tahmin edilmekte olup, kelimenin doğru yazılışı "Kiçiborlu"dur. Eski Türk dilinde Kiçi = Küçük, Bor = Maden demektir (Yurt ansiklopedisi, C. 5, s. 3534). Osmanlıca'da Kiçi ve Keçi kelimeleri aynı yazıldığından bu ad, daha sonraları yanlış olarak "Keçiborlu" şeklinde söylenegelmiş ve günümüzde bu şekilde kullanılmaktadır.

2 Yurt Ansiklopedisi, C. 5, s. 3534.

3 Şemseddin Sami, Kâmusu'l-âlam, İstanbul 1314, C. t, s. 3830.

4 Isparta İl Yıllığı 1967, Ankara 1968, s. 30.

5 Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri İli: 32 Isparta, Ankara, 1983, s. 6.

gelişmiştir. Tarım ürünlerinden tahıl, elma, armut, kiraz başta gelir. Hayvancılıkta daha çok koyun, keçi yetiştirilir⁶.

Günümüze kadar idârî gelişmesini, nüfus ve ekonomik durumunu verdiğimiz Keçiöborlu, Millî Mücadele yıllarında şimdikinden farklı bir idârî yapıda idi. Adı geçen yıllarda Keçiöborlu nahiyesine bağlı olan köylerden birçoğu, bugün başka ilçelere bağlıdır⁷. Araştırmamızda, sonraki gelişmeler dikkate alınmaksızın, olayların geçtiği yıllardaki idârî sistem içindeki Keçiöborlu ele alınmıştır.

I- Milli Teşkilatlanma ve Gönüllüler.

Yukarıda genel hatlarıyla tarihine, nüfus ve sosyal yapısına temas ettiğimiz Keçiöborlu, Millî Mücadele yıllarında küçük bir nahiyeye olmasına rağmen, vatanın kurtulması hususunda oldukça büyük sorumluluk yüklendi. Daha Yunanlar'ın İzmir'e çıktığı haberi duyulur duyulmaz 15 Mayıs'ta (1919) Keçiöborlu halkı işgale hemen tepki gösterdi. Keçiöborlulular, Belediye Reisi Ali imzasıyla Sadârete gönderdikleri protestonamade; "... Eğer İzmir'in işgalinde İtilâf Devletlerinin oylarının katıldığı doğru ise bu millet bilmek ister. Yoksa Yunanlar pek çabuk kırılır... Bu millet, bu memleket hiçbir zaman Yunan mezâliminde kalmaz, kalmayacaktır."⁸ dediler. Bundan sonra ise, Anadolu'nun diğer yerlerinde görüldüğü gibi, Keçiöborlu'da millî teşkilât kurma hazırlıkları başladı. Zaten bu günlerde, Keçiöborlu'nun bağlı bulunduğu sancak merkezi Isparta'da "Millî Müdâfaâ-i Vatanîye Heyeti" kurulmuş idi. Bu heyet 22 Haziran 1919'da Isparta ilçelerine, teşkilâtlanmaya davet için, beyanname yayınlamış, merkeze yakın bazı nahiyelere de bu maksatla heyetler göndermişti. Bu heyetlerden biri 22/23 Haziran'da Keçiöborlu'ya geldi ve çalışmalarına başladı⁹. Bu faaliyetlerin de tesiriyle olacak ki, muhtemelen 23 veya 24 Haziran'da "Keçiöborlu Nahiyesi Millî Müdâfaâ-i Vatanîye Heyeti" kuruldu. Kurucu üyeler şunlardı; Nahîye Müdürü Hikmet Bey, Hakim Ahmet Efendi, Bnb. Tefvik Bey, Belediye Reisi Ali

6 Türk Ansiklopedisi, C. 21, Ankara 1974, s. 457.

7 Meselâ, Paşmakçı köyü, Keçiöborlu'ya bağlı iken 1945'ten sonra Dinar ilçesine bağlı bir belediye olmuş ve daha önce Keçiöborlu'ya bağlı olan Beltarla, Çağrı, Ovacık, Yassıviran, ve Yaka köyleri de Paşmakçı sınırlarına dahil edilmiştir. Bu konuda bkz., Türkiye'de Meskun Yerler Kılavuzu, Ankara 1946.

8 Protesto telgrafının tam metni için bkz., Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, sayı: 8, s. 5; Sami Coşar, İstiklâl Harbi Gazetesi, 16.5.1919.

9 İbrahim Demiralay'ın Hatıraları, (Yayımlanmamış, özel arşivimizdedir), s. 12, 14.

Efendi. Ayrıca her mahallede millî heyetler oluşturuldu. Mahallelerine göre bu heyetlerde şu şahıslar görev aldı;

Yukarı Mahalle :

Hacı Hüseyin Ağazâde Hacı İbrahim, Hacı Kadirzâde Ahmet, Hacı Ali'nin Muammer Efendi.

Yenice Mahallesi :

Elhanzâde Ali, Hacızâde Nâkib Efendi, Ahmet Ağazâde Nuri Efendi.

Orta Mahalle :

Samioğlu Ahmet Efendi, Tablıoğlu Hacı Mehmet Ağa.

Aşağı Mahalle :

Ahmet Ağazâde Hasan Efendi¹⁰.

Bu şekilde Keçiborlu Millî Müdâfaâ-i Vatanîye Heyeti, mahallelere varıncaya kadar teşkilâtlanmış oldu. Cemiyet üyeleri Isparta'dan gelen heyetle birlikte 3 gün gibi kısa bir süre içinde (24—26 Haziran 1919) Keçiborlu'nun köylerini dolaştılar. Köylerdeki eli silah tutan herkes, "istendiği vakit Kuvâ-yı Milliye'ye katılmak üzere" gönüllü kaydoldu. Şimdi köy köy bu gönüllülerin listesini sunuyoruz¹¹.

Aydoğmuş Köyü Mücâhidleri¹² :

Murat oğlu Hâfız Nureddin 1886, Hatib Ali oğlu Ahmet 1887, Hoca Ahmet oğlu Mehmet bin Halil 1889, Kulaksız oğlu İbrahim 1892, Yusuf oğlu Mehmet Akif 1889, Karaveli oğlu Hasan Hüseyin

10 Isparta Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti'ne Ait Yazışmalar No: 5—13, Bu belgeler özel arşivimizdedir. Bkz., Ek: 1.

11 Belgelerde okunamayan bazı isimler olmuştur. Bu yüzden belgelerin fotokopilerini Ek'te vermeyi uygun bulduk. Şahsî arşivimizde bulunan ve 24.6.1919—26.6.1919 tarihlerini taşıyan bu belgeleri Isparta Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti Reisi Hafız İbrahim Bey'in (Demiralay) oğlu Eski Isparta Milletvekillerinden Sayın Kemal Demiralay bize lütfetmişlerdir. Kendilerine burada teşekkür ederiz.

12 Bkz., Ek: 2, İsimlerin karşısındaki rakamlar tarafımızdan çevrilerek verilmiş milâdi doğum tarihleridir. Ancak milâdi ve rumî takvimin başlangıç ayları farklı olduğundan bu tarihlerde 1 yıllık bir değişme söz konusu olabilir. Ek'teki belgelerde rumî tarihler görülmektedir.

yin bin Veli 1899, Danacı oğlu Nuri 1899, Martı oğlu Mehmet Kâzım 1899, Çolak oğlu Mehmet Tefrik 1901, Yılan oğlu Ramazan 1899, İbiş oğlu Halil İbrahim 1899, Karaveli oğlu Hasan bin Mehmet Efendi 1899, Murat oğlu Şükrü 1899, Rışvan oğlu Mustafa 1899, Murat oğlu Nureddin bin Ali 1893, Karaveli oğlu Mehmet bin Hüseyin 1902, Kulaksız oğlu Nuri bin Hasan 1903, Has (?) oğlu Mustafa 1899, Çöğür oğlu Ahmet 1885, Murat oğlu Hüsnü 1893, Muhsin oğlu Şâkir 1891, Celil oğlu Nuri 1891.

*Kozluca Köyü Mücâhidleri*¹³ :

Ali Molla 1881, Edhem Çavuş 1880, Hacı Muhsin oğlu Osman 1901, Abdurrahman oğlu İbrahim Onbaşı 1871, Hacı Mehmet Ağa 1859, Eğri oğlu Mustafa 1872, Taif (?) oğlu Yusuf 1901, Hacı Mehmet oğlu Abdurrahman 1899, Kömürcü oğlu Halil 1884, Kömürcü oğlu Mustafa 1899.

*Eber Köyü Mücâhidleri*¹⁴ :

İmam oğlu Hüseyin 1899, Hacı Kardeş (?) oğlu Mustafa Çavuş 1892, Deligöz oğlu Mehmet 1885, Molla Musa oğlu Ali 1899, Kiçi oğlu İsmail 1871, Türkmen oğlu Hüseyin 1899, Yakub oğlu Mustafa 1899, Delican (?) oğlu Osman 1899, ...Ali oğlu Mustafa 1875, Hacı Ali oğlu Mustafa 1882, Kiçioğlu Ahmet 1890, Köse Ahmet oğlu Ahmet 1894, Jandarma Ali 1893, Hamdi oğlu Halil 1894, Molla Musa oğlu Ali bin Ahmet 1901.

*Kavak Alanı Köyü Mücâhidleri*¹⁵ :

Abdullah oğlu Halil 1901, Adem oğlu Mehmet 1889, Mustafa oğlu Hasan 1888, İslâm oğlu Rahîm 1899, İslâm oğlu Mehmet 1885, Mustafa oğlu Mehmet 1892, Murat oğlu Mehmet 1901, Mustafa oğlu Hüseyin 1888, Salih oğlu Murat 1875.

*Ümraniye Köyü Mücâhidleri*¹⁶ :

İsmail oğlu Arif oğlu Râgıb 1900, Mustafa oğlu Şaban 1892, Sâlim oğlu Sâlim 1899, Mehmet oğlu Sâlim 1901.

13 Bkz., Ek: 3.

14 Bkz., Ek 3, 4; Bu köyün şimdiki adı Kaplanlı'dır.

15 Bkz., Ek: 4; Kavak İleği şeklinde de okunabilir. Bu köyün şimdiki adı Kavakköy'dür.

16 Bkz., Ek: 5; Bu köyün şimdiki adı Gülköy'dür.

*Yassıviran Köyü Mücâhidleri*¹⁷ :

Çalikuş oğlu Ali 1883, Ali Molla 1863, Kemal oğlu Abdurrahman 1874, ... oğlu Ömer 1862, Ahmet ... oğlu Halil 1866, Ali Molla oğlu Sâdık 1901, Dağcıoğlu Molla Musa 1901, Bekir oğlu Mevlüt 1878, Ömer oğlu Ahmet 1901.

*Paşmakçı ve Hamidiye Köyleri Mücâhidleri*¹⁸ :

İlyas oğlu Hasan 1884, Mehmet oğlu İsmail 1892, Yusuf oğlu Râşid 1894, Hasan oğlu Yusuf 1877, İbrahim oğullarından Ahmet oğlu Kâsım 1889, Arif oğlu Mustafa 1892, Abdullah oğlu Mehmet oğlu Osman 1886, Nuri oğlu Ahmet 1867, ... oğlu Nazır 1901, Akif oğlu Kadir 1901, Mehmet oğlu Salih 1902, Hüseyin oğlu Eyüb 1883, Ömer oğlu Mehmet 1899, Ahmet oğlu Hüseyin 1903, Ömer oğlu Nuri 1900.

*Beltarla Köyü Mücâhidleri*¹⁹ :

Süleyman oğlu Mûsa Hoca 1867, Emir oğlu Ahmet 1885, Emir oğlu Mehmet Çavuş 1874, Emir oğlu Abdurrahman 1885, Emir oğlu Himmet 1885, Uzun Ali oğlu Hasan 1899, Mevlüt oğlu Mehmet 1901, Kara Veli oğlu Mehmet Ali 1901, Kara Ahmet oğlu Osman 1899, Ahmet Kahya oğlu Veli 1901.

*Ovacık Köyü Mücâhidleri*²⁰ :

... oğlu İsmail 1876, Derviş oğlu Süleyman 1878, Hacı Mehmet oğlu Molla Hüseyin 1884, Eti yarık oğlu İbrahim 1899, Şaban oğlu Veli 1885, Tanya (?) oğlu Hasan 1884, Tanya oğlu Osman 1899.

*Yaka Köyü Mücâhidleri*²¹ :

İmam oğlu Hasib 1874, Kaççılı oğlu Hasan 1867, İzmirli oğlu İsmail 1860, Emir oğlu Ali 1861, İzmirli oğlu Ahmet 1867, Nizam Halil oğlu Mustafa 1860, İzmirli oğlu Molla Mehmet 1872, Mercan oğlu İsmail 1869, Hacı ... oğlu Şevket 1899, Hacı Osman oğlu Abdullah 1899, Mercan (?) oğlu İsmail 1865.

17 Bkz., Ek: 5, Belgede okunamayan isimlerin yeri boş bırakılmıştır.

18 Bkz., Ek: 6.

19 Bkz., Ek: 6,

20 Bkz., Ek: 7.

21 Bkz., Ek: 8.

*Çığrı Köyü Mücâhidleri*²²:

Hayta oğlu Hacı Süleyman 1867, Hatib oğlu Tula Ahmet 1884, Kelik (?) oğlu 1888, Ahmet oğlu Mustafa 1888, Osman oğlu Süleyman 1878, Sultan oğlu Mehmet 1893, Tuluk oğlu Ali 1877, Tuluk oğlu Ahmet 1868, Tuluk oğlu Hüseyin 1860, Receb (?) oğlu Ali 1876, Süleyman oğlu Sâdık 1894, Kıl (?) İbrahim oğlu Mehmet 1892, Himmet oğullarından Ramazan 1901, Hacı İbrahim 1885, Kurt oğullarından Ali oğlu Mustafa 1899, Osman oğlu Hüseyin 1902, Çandır (?) oğlu Abdurrahman 1877, Kel Ali oğullarından İsmail 1877, Kızılci Ali oğlu Mehmet 1902, Çüzür (?) oğlu Hasan Hüseyin 1901, Kara Hüseyin oğlu Hüseyin 1899, Receb oğlu Hüseyin 1899, Kel Ali oğullarından Mehmet oğlu Ali 1903, Tuluk oğlu İbrahim 1903, Kel Ali oğlu Veli 1901, Kızılci oğlu Ali 1902, Himmet oğlu Himmet 1902, Sultan oğlu Hasan 1901, Kızılci oğlu Mustafa 1867, Sultan oğlu Mustafa 1868, Sultan oğlu Abdullah 1891.

Biraz aşağıda anlatılacağı gibi, kaydolan bu gönüllüler peyderpey Kuvâ-yı Milliye'ye katıldılar.

Öteyandan, 23 veya 24 Haziran'da kurulan ve hemen gönüllü kaydına başlayan Keçiborlu Millî Müdâfaâ-i Vataniye Heyeti yaklaşık iki ay bu ad altında faâliyet gösterdi. Daha sonra bu teşkilât, Nazilli Kongresince alınan kararlar çerçevesinde yeniden teşkilâtlandı. Tahminen 22 Ağustos 1919'da Belediye Reisi Kadızâde Ali Efendi Başkanlığında Keçiborlu Heyet-i Milliyesi resmen kurularak faâliyete başladı²³.

Bu şekilde Isparta sancağında millî cemiyetler teşekkül ederken aynı zamanda silahlı milis kuvveti oluşturma hazırlıkları yapılıyordu. Çok geçmeden Haziran sonu veya Temmuz başından itibaren Isparta'da, sancağın her tarafından gelen gönüllülerce bir müfreze kuruldu. Isparta sancağında teşekkül etmiş olan ve "Isparta Mücâhidleri" adı verilen bu milis kuvvette Keçiborlu gönüllüleri de vardı. Bu kuvvetin başına Mahmut Efe getirilmiş ve Isparta'nın Kuleönü istasyonunda yapılan konuşma ve dualardan sonra Nazilli cephesine gönderilmişti²⁴.

22 Bkz., Ek: 9.

23 Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Arşivi, Klasör: 426, Dosya: 4, Fihrist: 239.

24 E. Behnan Şapalyo, Kuvâ-yı Milliye Tarihi, Ankara 1957, s. 93; Mahmut Goloğlu, Sivas Kongresi, Ankara 1969, s. 46.

Takip eden günlerde Isparta Mücâhidleri'nin kadrosunu artırmak için, Isparta'nın diğer ilçelerinden olduğu gibi, Keçiborlu'dan da 1890 ve 1891 doğumlular celbedilerek 1920 Şubatından itibaren cepheye gönderildiler²⁵.

Yine, Isparta Mücâhidleri'nden sonra Temmuz 1920'den itibaren Isparta Milletvekili Hâfız İbrahim Bey tarafından kurulan "Demiralay"²⁶ adlı millî kuvvetin teşekkülünde ve takviyesinde Keçiborlulu gönüllülerin önemli hizmeti oldu. Hâfız İbrahim Bey'in 10 Ekim 1920'de Mustafa Kemal Paşa'ya Burdur'dan gönderdiği telgraftan anladığımız göre, cephedeki Demiralay'ın takviyesi için toplanan 100 süvari ve 200 piyadenin içinde Keçiborlulu gönüllüler de bulunmaktaydı. Bunlar hemen cepheye gönderildi²⁷.

Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, yukarıda listesini verdiğimiz gönüllüler, istediklerinde cepheye koşmuşlar ve vatanın kurtulması için hayatlarını feda etmekten kaçınmamışlardır.

Ekim 1920 başlarına gelindiğinde, Keçiborlu Heyet-i Milliyesi'nde bazı değişiklikler oldu ve Teşkilât, Keçiborlu Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti adını aldı. Cemiyet başkanlığına Nahiye Müdürü Mehmet Zühdî Efendi seçildi²⁸. 22.5.1921'de Keçiborlu Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti Reisi tarafından Isparta Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti'ne takdim edilen listeden anlaşıldığı üzere bu tarihlerde Keçiborlu Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti şu şahıslardan oluşmuştu; Reis: Nahiye Müdürü Mehmet Zühdî Efendi. Üyeler: Belediye Reisi Nuri Efendi, Eski Reis Kadızâde Ali Efendi, Hocazâde Sâdık Efendi, Jnd. Çavuşu Rıza Efendi²⁹. Keçiborlu Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti büyük bir ihtimalle bu kadro ile Isparta Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti'ne bağlı olarak, Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyetlerinin lağvına kadar faâliyet gösterdi.

25 İbrahim Demiralay'ın Hatıraları, s. 34.

26 Isparta Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti Reisi ve Isparta Milletvekili Hâfız İbrahim Bey'in (Demiralay) gayretleriyle Temmuz 1920'den itibaren kurulmaya başlanan bu milis teşkilâtı kısa sürede büyük bir kuvvet haline geldi. Öyle ki, düşmanla temasın yoğunlaştığı 1920 Ekimi sonlarına doğru Buldan-Güney-Çal-Sarayköy dörtgeni içerisinde kalan alanda Yunan'a mukavemet eden belki de tek kuvvet idi. Demiralay, 2.12.1920'de Düzenli ordu için alındıktan sonra da 39. P. Alayı adıyla sonuna kadar Millî Mücadele'de yer aldı. Demiralay Teşkilâtı hakkında yaptığımız geniş bir araştırmayı yakında yayınlamayı ümit ediyoruz.

27 Cumhurbaşkanlığı Arşivi, A- III-5, Dosya: 16, Fihrist: 10-3.

28 Demiralay'a Ait Yazışmalar, No: 73 (Özel Arşivimizdedir). 10.10.1920 tarihli bu belgede "Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi Zühdî" imzası bulunmaktadır.

29 İbrahim Demiralay'ın Hatıraları, s. 73, Bkz., Ek: 10

II- Kuva-yı Milliye için yapılan para, eşya ve yiyecek yardımları:

İzmir'in işgali başlar başlamaz, aynı gün Yunan işgaline tepki gösteren ve ileriki günlerde Mustafa Kemal'in gösterdiği yolda teşkilatlanmaya giden Keçiborlu halkı, aynı zamanda Kuvâ-yı Milliye'nin ikmalî için elinden gelen maddî yardımı yaptı. Yukarıda bahsettiğimiz gönüllü yazımı sırasında her köy halkı gücü yettiğince para yardımında bulundu. Üç gün zarfında 12 köyden bir defada toplam 39325 kuruş toplandı ve bu para "istendiğinde Isparta Millî Müdafâ-i Vatanîye Heyeti'ne verilmek üzere" her köyün muhtarı, imamı ve üç veya dört azası tarafından kayda alındı.

Köy köy ele aldığımızda yardımda bulunan kişiler ve "kuruş" olarak yaptıkları yardım miktarı şöyledir:³⁰

Aydoğmuş Köyü (Bkz. Ek: 2).

Hacı İbrahim Efendi 500, Muhsin oğlu Şaban Çavuş 500, Yusuf oğlu Mustafa 200, Kara Çoban oğlu Halil 300, Çakır oğlu Hasan Çavuş 500, Çakır oğlu Hüseyin 500, Muhsin oğlu Mehmet 100, Hâşim oğlu Mustafa 500, Hâşim oğlu Hacı Hâfız 200, Ali Kâhya oğlu Hüseyin 100, Ali Kâhya oğlu Ali 100, Devenci oğlu Mehmet 100, Koca Veli oğlu Ali 100, Ali Kâhya oğlu Süleyman 200, Danacı oğlu Hâfız Mehmet 200, Murat oğlu Nuri Çavuş 100, Arap Ali oğlu Hacı Mehmet 100, İbiş oğlu Mehmet 500, Kulaksız oğlu Ali Çavuş 500, Murat oğlu Hâfız Mustafa 200, Murat oğlu Veli 100, Murat oğlu Ali Efendi 100, ... oğlu Mehmet Akif 200, Murat oğlu Hacı Süleyman Efendi 500, Molla oğlu Hâfız Ahmet 100, Musa oğlu Veli Çavuş 300, Kulaksız oğlu Mehmet 100, Kara Veli oğlu Hacı Mehmet Efendi 100, Çolak oğlu Mustafa 500, Kara Veli oğlu Veli 100, Kara Veli oğlu Hacı Hüseyin 500, Kara Veli oğlu Hâfız Hüseyin 100, Çolak oğlu Hacı Süleyman 100, Hasan oğlu Veli Ağa 100, Martı oğlu Mustafa 100, Martı oğlu Hüseyin 100, Hacı Mustafa oğlu Mustafa 200, Rişvan oğlu Süleyman 100, ... oğlu Hacı Mehmet 500, Celil oğlu Hüseyin (?) Çavuş 100, Rişvan Yusuf oğlu İbrahim 100, Mûsa oğlu Hacı Süleyman 200. Toplam 10.000 kuruş.

30 İsimlerin karşısındaki rakamlar "kuruş" olarak yapılan yardım miktarını göstermektedir. Belgelerde bazı okuyamadığımız isimlerin yerleri boş bırakılmıştır. Okuyamadığımız bu isimler için verilen Ek'lere bakınız.

Kozluca Köyü (Bkz., Ek: 3).

Ali Molla 500, Hacı Mehmet Ağa 500, Sarı Halil Ağa 300, Halil oğlu İsmail 100, Hacı Muhsin oğlu Hacı Ali 200, A'yan oğlu Ali Ağa 100, Habib oğlu Mehmet usta 200, Hacı Muhsin oğlu Mehmet Usta 100. Toplam 2000 kuruş.

Eber Köyü (Bkz., Ek: 3).

Hacı Kardeş (?) oğlu Hacı Süleyman 300, Hayta oğlu Mehmet 100, Hacı Kardeş oğlu Ahmet 400, Nasuh oğlu Veli 200, Mûsa Kâhya oğlu Ali 100, Molla Mûsa oğlu Osman 100, Deligöz oğlu Mustafa 100, Molla Mûsa oğlu Molla Ali 100, Türkmen oğlu Mehmet 100, Hacı Ali oğlu Süleyman 100, Mûsa Kâhya oğlu Osman 300, Deligöz oğlu Hüseyin 300, Yeğen oğlu Mustafa 200, Molla Mûsa oğlu Hoca Süleyman 100, Helvacı oğlu Hasan 100, Nasuh oğlu Süleyman zevcesi Hatice 100, Hayta oğlu Hacı İsmail zevcesi Sâlihâ 100, Hacı Ali oğlu Hacı Mehmet zevcesi Fatma 100, Hayta oğlu Mustafa 100, Habîb Hoca 200, Nasuh oğlu Mehmet 100. Toplam 3500 kuruş.

Yassıviran Köyü (Bkz. Ek: 5).

Ali Molla 500, Ahmet ... oğlu Halil 500, Toplam 1000 kuruş.

Paşmakçı ve Hamidiye Köyleri (Bkz., Ek: 6).

Süleyman oğlu Yunus 1000, Recep oğlu Mehmet 800, Recep oğlu Hasan 500, Abdullah oğlu Yunus 500, Halil oğlu Kâsım 500, Ahmet oğlu Mehmet 1000. Toplam 4300 kuruş.

Beltarla Köyü (Bkz., Ek: 6).

Hacı Bayram oğlu Süleyman 500, Hacı Bayram oğlu Habib 25, Kara Veli oğlu Mehmet 25, Hacı Mûsa oğlu 50, Kara Veli oğlu Ali 100, Kara Ahmet oğlu Ahmet 25, Kaşıkçı oğlu (?) Ahmet 25, Ayıcı oğlu Abdurrahman 500, Ayıcı oğlu Mehmet Çavuş zevcesi 500, Hacı Mûsa oğlu Ali 25, Kara Ahmet oğlu Hacı Hasan 25, Mevlüt oğlu İsmail 25, Uzun Ali oğlu Zevcesi 50. Toplam 2025 kuruş.

Ovacık Köyü (Bkz., Ek: 7).

Türük (?) oğlu Osman 100, Tıngaz (?) oğlu Ali Onbaşı 100, Gürcü oğlu Osman 100, Şaban oğlu Süleyman 100, Türk oğlu Cemal

50, Derviş oğlu Osman 50, Etiyarık oğlu Mustafa 50, Tingaz oğlu ... 50, Tingaz oğlu Halil 100, Bülüc oğlu Halil 100, Etiyarık oğlu Abdurrahman 100, Molla Mehmet oğlu Abdurrahman 50, Hacı Abdurrahman oğlu Ramazan 100, Hacı Muhsin oğlu Ramazan 50, Hacı Ramazan zevcesi Havva 100, Hacı Mehmet oğlu Ahmet mahdumu Ramazan 100, ... Sultan 100, ... oğlu Hüseyin 50, Tanya (?) oğlu ... 100, Tanya oğlu Ahmet 50, Tanya oğlu Mehmet 50, Tingaz oğlu Hasan 50, Semerci oğlu Mehmet 100, Şaban oğlu Molla Köse mahdumu Süleyman 50, Türk oğlu Ali zevcesi Hatice 50, Ahmet Usta zevcesi Fâtıma 50, Türk Ayşe 50, Hacı Mehmet oğlu Hasan Zevcesi Şerife 50, Şaban oğlu Hasan zevcesi Fadime 50. Toplam 2150 kuruş.

Yaka Köyü (Bkz., Ek: 8).

İzmirli oğlu Hâlim 100, Büyücü (?) oğlu Hasan Hüseyin 50, İmam oğlu Hasib 100, Kara Hamil oğlu Hüseyin 100, Küçük Osman oğlu İsmail 50, Küçük Osman oğlu Osman 50, Hacı Ali oğlu Mehmet (?) 200, Hacı Hüseyin oğlu Ahmet 200, Yörük oğlu Osman 100, Horzum (?) oğlu Mehmet 100, Yörük oğlu Zevcesi Zelihâ 100, Süleyman oğlu Süleyman 50, Hacı Evliyâ oğlu Himmət 100, Kara Osman oğlu Osman 100, Bekir oğlu Ali Onbaşı 100, Hüseyin oğulları (?) 200, Büyücü oğlu kerimesi 100, Hacı Ahmet oğlu ... Hasan 100, Tula Himmət (?) oğlu Emin 100, Yakalı oğlu Hacı Ali 100, Hacı Hasan oğlu Abdülkerim 50, Hacı Hasan oğlu Hasan Zevcesi 50, Hacı Abdullah oğlu Abdullah 100, Hacı Abdullah oğlu Mûsa zevcesi 50, Kara Bıçak (?) oğlu Osman 100, Kara Bıçak kerimesi Hatice 100, Ali Kaba (?) oğlu Hacı Ali zevcesi 500, Hacı Molla oğlu Mehmet Ali 100, Burdurlu Mehmet Zevcesi 100, Hasan oğlu Rifat 50, Hacı Mehmet Efendi oğlu Osman 100, Kasab Abdurrahman 50, Ali Kâhya zevcesi 50, Hacı Ali oğlu Abdurrahman 50, ... oğlu Mustafa 100, Tarak (?) oğlu Hüseyin 100, Tarak oğlu Hakkı zevcesi 100, Hacı Evliya oğlu Osman 100, Ahmet Çavuş oğlu zevcesi 50. Toplam 4100 kuruş.

Çığrı Köyü (Bkz., Ek: 9).

Hatib (?) Efendi 500, Kelik (?) oğlu Süleyman 500, Kızılıcı oğlu Ahmet 1100, Ali Kâhya oğlu Süleyman 1000, Çüzür (?) oğlu Süleyman 1000, Hayta oğlu Ali 500, Balcı oğlu Molla Mustafa 200, Molla İsmail Zevcesi Ayşe 500, Hüseyin (?) Kâhya oğlu Hasan zevcesi 500, Tekeli oğlu Süleyman 500, Osman oğlu Mustafa zevcesi 200, Recep

oğlu Hüseyin 200, Balcı oğlu Mehmet 200, Ali Kâhya oğlu Hasan 100, Kel Ali oğlu Ahmet oğlu Hasan 100. Toplam 7600 kuruş.

Cedit Köyü (Bkz., Ek: 11).

Hacı Ahmet oğlu Hacı Osman 100, Ali oğlu İlyas Hoca 100, Kocagözoğlu Ömer 100, Mustafa Efendi oğlu Şuayb 100, İbrahim oğlu Tâif (?) 100, Mehmet oğlu Hasan 200, Veli oğlu Ali 200, Kör oğlu İbrahim 100, Halil Hoca 100, Bıyıklı oğlu Ahmet 100. Toplam 1100 kuruş.

Hezargrat Köyü (Bkz., Ek: 12).

Ahmet Çavuş oğlu Mustafa Muhtar-ı evvel 100, ... oğlu Mustafa 100, Kınalı oğlu Mehmet 50, Mustafa Hoca oğlu Ali 50, Cebel (Çil?) oğlu Hasan 100, Koca (Hoca?) Mehmet oğlu Ömer 50, İslâm oğlu İsmail 100, İsmail oğlu Ali 50, Ömer oğlu Mustafa 100, Ahmet oğlu Muhsin 100, Hacı Mustafa oğlu Mehmet 100, Mustafa oğlu İbrahim 100, Muhsin oğlu Ahmet 100, Muhyiddin oğlu Ferhat 50, Ahmet oğlu Hakkı 50, Hatib Mehmet Efendi 100, Hasan oğlu Mustafa 100, Mehmet oğlu Ahmet Usta 100, Ali oğlu Arif 50. Toplam 1550 kuruş.

Para yardımlarının yanısıra Keçiborlu Heyet-i Milliyesi, dolayısıyla Keçiborlu halkı Denizli yöresindeki cephenin ikmal merkezi durumunda olan Nazilli Heyet-i Merkeziyesi'nin taleplerini elinden geldiğince karşıladı. Meselâ, Keçiborlu Kükürt Fabrikasına âit olan muhtelif araç-gereç Heyet-i Milliye tarafından satın alınarak Kuvâ-yı Milliye'ye gönderildi³¹. Yine Keçiborlular tarafından 22 Ağustos 1919'da 50 çuval buğday trenle Denizli'ye sevk edildi³².

SONUÇ

Millî Mücadele yıllarında Isparta sancağına bağlı bir nahiye olan Keçiborlu, Anadolu'da Yunan işgali başladığı ilk günden itibaren maddî-manevî bütün gücünü vatanın kurtulması için seferber

31 Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Arşivi, Klasör: 26, Dosya: 104, Fihrist: 125.

32 Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Arşivi, Klasör: 426, Dosya: 4, Fihrist: 239.

etmiş bir belde olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, işgalin başlangıcından bir ay gibi kısa bir süre sonra millî teşkilât kurulmuş, çocuktan yaşlısına kadar eli silah tutanlar gönüllü olarak kaydolmuştur. Bu gönüllülerin % 41'ini henüz askerlik çağına gelmemiş 16-20 yaşında olanlar teşkil etmektedir. Yaşı 50-60 olanların oranı ise % 14'ü bulmaktadır. Bunun yanında 25-30 yaşında olanlar % 11, 30-40 yaşında olanlar % 23 ve 40-50 yaşındakiler % 11 civarındadır³³. Bu tablo göstermektedir ki, bütün Anadolu'da olduğu gibi, Keçiöorlu'da da 16 yaşından 60 yaşına kadar olan erkekler istiklâl mücadelesine katılmıştır. Bir milletin 16 yaşına kadar erkek nüfusu savaşa sürmesi, artık o milletin varolma veya yokolma sınırına geldiğini gösteriyor. Keza, 16. yaşında erkeklerin savaşta yok olması, o milletin biyolojik olarak varlığını sürdürüp sürdürememesi tartışmasını doğuruyor. İşte Keçiöorlulular böyle bir tablo içinde, vatan savunmasında şerefli yerlerini almışlardır.

Bunun yanında Keçiöorlu Nahiyesinin maddî olarak da büyük fedâkarlıkta bulunduğunu tesbit ettik. 23-26 Haziran 1919 tarihlerindeki gönüllü yazımı sırasında köylerden yapılan para yardımları kişi başına 25 kuruş ile 1100 kuruş arasında olup, erkeklerin yanısıra kadınlar da yardımda bulunmuştur. Kişi başına yapılan yardımların arasında çok büyük farkın oluşu, zenginlerin yanısıra en fakir kişilerin de Millî Mücadele'ye maddî olarak katkıda bulunduğu, şeklinde değerlendirilebilir. Öte yandan, Keçiöorlulular para yardımlarıyla yetinmeyip, millî kuvvetlere eşya ve yiyecek de gönderdiler.

Kısaca belirtmek gerekirse, yedisinden-yetmişine, kadın-erkek, zengin-fakir, millî duygusu yüksek bütün Keçiöorlu halkı Millî Mücadele'de Mustafa Kemal'in yanında yer aldı. Vatanın kurtuluşuna kadar maddî-manevî bütün imkânlarını seferber etti.

33 Burada 20-25 yaşındakilerin bulunmayışı, bunların halen askerde olmalarındandır,

ای وکشی قرین بر ایدیت

۴۰	اسم و شهرت	قرین	۴۰۰
۴۱	مراورده خطیر	یار و برینجی	۴۰۰
۴۲	خطیر اوزی	یار	۴۰۰
۴۳	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۴۴	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۴۵	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۴۶	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۴۷	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۴۸	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۴۹	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۰	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۱	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۲	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۳	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۴	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۵	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۶	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۷	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۸	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۵۹	قرین اوزی	یار	۴۰۰
۶۰	قرین اوزی	یار	۴۰۰

فصل اول

ردیف	اسم و شهرت	مقدار	ردیف	اسم و شهرت	مقدار
۱	قرین اوزی	۴۰۰	۱	قرین اوزی	۴۰۰
۲	قرین اوزی	۴۰۰	۲	قرین اوزی	۴۰۰
۳	قرین اوزی	۴۰۰	۳	قرین اوزی	۴۰۰
۴	قرین اوزی	۴۰۰	۴	قرین اوزی	۴۰۰
۵	قرین اوزی	۴۰۰	۵	قرین اوزی	۴۰۰
۶	قرین اوزی	۴۰۰	۶	قرین اوزی	۴۰۰
۷	قرین اوزی	۴۰۰	۷	قرین اوزی	۴۰۰
۸	قرین اوزی	۴۰۰	۸	قرین اوزی	۴۰۰
۹	قرین اوزی	۴۰۰	۹	قرین اوزی	۴۰۰
۱۰	قرین اوزی	۴۰۰	۱۰	قرین اوزی	۴۰۰
۱۱	قرین اوزی	۴۰۰	۱۱	قرین اوزی	۴۰۰
۱۲	قرین اوزی	۴۰۰	۱۲	قرین اوزی	۴۰۰
۱۳	قرین اوزی	۴۰۰	۱۳	قرین اوزی	۴۰۰
۱۴	قرین اوزی	۴۰۰	۱۴	قرین اوزی	۴۰۰
۱۵	قرین اوزی	۴۰۰	۱۵	قرین اوزی	۴۰۰
۱۶	قرین اوزی	۴۰۰	۱۶	قرین اوزی	۴۰۰
۱۷	قرین اوزی	۴۰۰	۱۷	قرین اوزی	۴۰۰
۱۸	قرین اوزی	۴۰۰	۱۸	قرین اوزی	۴۰۰
۱۹	قرین اوزی	۴۰۰	۱۹	قرین اوزی	۴۰۰
۲۰	قرین اوزی	۴۰۰	۲۰	قرین اوزی	۴۰۰

قرین اوزی...
 قرین اوزی...
 قرین اوزی...

EK: 2 Aydoğmuş köyünden gönüllü yazılanlar ve bu köyden yapılan para yardımları.

Keciborlu Köyleri		Kocazade Köyleri	
Adı	Değeri	Adı	Değeri
Yeni Köy	100	Yeni Köy	100
Orta Köy	100	Orta Köy	100
Eski Köy	100	Eski Köy	100
...
Toplam	300	Toplam	300

Şimdi köylerimizdeki yardımların miktarlarını aşağıdaki gibidir. Her köyün kendi köylülerine yardım ettiği miktarlar aşağıda görülmektedir.

Adı	Değeri	Adı	Değeri
Yeni Köy	100	Yeni Köy	100
Orta Köy	100	Orta Köy	100
Eski Köy	100	Eski Köy	100
...
Toplam	300	Toplam	300

EK: 3 Kozluca ve Eber köylerinden gönüllü yazılanlar ve bu köylerden yapılan para yardımları.

آیضی قیمة	تاریخ	تاریخ
۹۸	عبدالله ازوفی	۳۰
۹۹	...	۳۰
۱۰۰	...	۳۰
۱۰۱	...	۳۰
۱۰۲	...	۳۰
۱۰۳	...	۳۰
۱۰۴	...	۳۰
۱۰۵	...	۳۰
۱۰۶	...	۳۰
۱۰۷	...	۳۰
۱۰۸	...	۳۰
۱۰۹	...	۳۰
۱۱۰	...	۳۰
۱۱۱	...	۳۰
۱۱۲	...	۳۰
۱۱۳	...	۳۰
۱۱۴	...	۳۰
۱۱۵	...	۳۰
۱۱۶	...	۳۰
۱۱۷	...	۳۰
۱۱۸	...	۳۰
۱۱۹	...	۳۰
۱۲۰	...	۳۰

قوانین و مقررات...
 ...
 ...
 ...

EK: 4 Eber köyünden yapılan para yardımları ve Kavak Alanı (İleği?) köyünden gönüllü yazılanlar.

اسم و سواد
 ۵۷. محمد علی محمدی
 ۵۸. محمد علی محمدی
 ۵۹. محمد علی محمدی
 ۶۰. محمد علی محمدی

قریباً ۵۰۰ نفر از اهالی این روستا در جریان جنگ ملی شهادت دادند.
 قریباً ۵۰۰ نفر از اهالی این روستا در جریان جنگ ملی شهادت دادند.

اسم و سواد
 ۶۱. محمد علی محمدی
 ۶۲. محمد علی محمدی
 ۶۳. محمد علی محمدی
 ۶۴. محمد علی محمدی
 ۶۵. محمد علی محمدی
 ۶۶. محمد علی محمدی
 ۶۷. محمد علی محمدی
 ۶۸. محمد علی محمدی
 ۶۹. محمد علی محمدی

قریباً ۵۰۰ نفر از اهالی این روستا در جریان جنگ ملی شهادت دادند.
 قریباً ۵۰۰ نفر از اهالی این روستا در جریان جنگ ملی شهادت دادند.

EK: 5 Ümraniye ve Yassıviran köylerinden gönüllü yazılanlar ve Yassıviran'dan ya pılan para yardımları.

مذکورہ جہازوں کی قیمتیں و اقساط کی تفصیلات

1	تعمیراتی کاموں کے لئے	۱۰۰۰
	تعمیراتی کاموں کے لئے	۱۰۰۰
	تعمیراتی کاموں کے لئے	۱۰۰۰
	تعمیراتی کاموں کے لئے	۱۰۰۰
	تعمیراتی کاموں کے لئے	۱۰۰۰

ابا زکریا ریاستی

۷۰۰

مذکورہ جہازوں کی قیمتیں و اقساط کی تفصیلات
 ماہانہ رقم ۱۰۰۰۰/-
 نوری
 نوری

EK: 10 22.5.1337 tarihi itibarıyla Keçiborlu Müdâfaâ-i Hukuk Cemiyeti Yönetim Kurulu.

